

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Geen automatische strafverlaging na mediation in een strafzaak

Hartendorp, R.C.

Citation

Hartendorp, R. C. (2025). Geen automatische strafverlaging na mediation in een strafzaak. *Tijdschrift Conflicthantering*, 2025(1), 1-3. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4256838>

Version: Not Applicable (or Unknown)
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4256838>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

TC 2025/27

Geen automatische strafverlaging na mediation in een strafzaak

Rogier Hartendorp, datum 06-04-2025

Datum	06-04-2025
Auteur	Rogier Hartendorp ^[1]
JCDI	JCDI:BSD4369:1
Vakgebied(en)	Burgerlijk procesrecht (V)

De afgelopen tien jaar hebben Eva Schutte en Jacqueline Spierdijk in deze rubriek de rechtspraak rondom mediation besproken. Ik heb dit stokje nu van hen overgenomen. In mijn eerste bijdrage ga ik in op mediation in strafzaken. Die is in ontwikkeling - en wetgeving ondersteunt dat. Maar moet de rechter strafvermindering toekennen aan een verdachte, omdat die heeft meegewerkt aan mediation? Die vraag stond afgelopen najaar centraal in een cassatiezaak bij de Hoge Raad.

Sinds 2017 is extra geld beschikbaar om mediation in strafzaken in te zetten. Uit een recente evaluatie van de extra financiering om mediation in strafzaken te betalen, is gebleken dat in de periode 2017-2022 in bijna 8000 strafzaken mediation heeft plaatsgevonden. In kwantitatief opzicht is dit misschien bescheiden - dat is niet meer dan één procent van alle strafzaken. Maar in de zaken waarin mediation toegepast is, wordt dit als werkbaar en zinvol ervaren.^[2] Bovendien vinden de professionals die in het kader van de evaluatiestudie zijn geïnterviewd veelal dat sprake is van een groot onbenut potentieel.^[3]

In strafzaken is een belangrijke vraag voor verdachten en slachtoffers of en in welke mate een mediationtraject en een eventuele overeenkomst die daaruit volgt, gevolgen heeft voor de op te leggen straf of maatregel. In artikel 51h lid 2 Sv is bepaald dat de rechter, als die een straf en maatregel oplegt, rekening houdt met de inhoud van de overeenkomst die bereikt is tijdens een bemiddeling tussen slachtoffer en verdachte. Hoe de rechter dat moet doen, is de vraag die centraal staat in het arrest van de Hoge Raad dat ik hieronder bespreek, van 15 oktober 2024 (ECLI:NL:HR:2024:1457).

In deze cassatie is geoordeeld over een arrest van het gerechtshof Amsterdam (ECLI:NL:GHAMS:2022:1449). Dat had een verdachte in een verkeerszaak veroordeeld tot een gevangenisstraf van zes maanden en een ontzegging van de rijbevoegdheid van twee jaar. De verdachte was met een personenauto met 180 kilometer per uur, 60 kilometer per uur harder dan toegestaan, ingereken op de achterkant van een andere auto.

De inzittende van die auto is overleden aan de verwondingen die hij bij de aanrijding opliep. Bij het bepalen van de strafhoogte woog het gerechtshof de ernst van de overtreding mee. Het gerechtshof achtte het in het bijzonder laakbaar dat de verdachte direct na het ongeluk de plaats van het ongeval had verlaten, zich door zijn vriendin had laten ophalen en terwijl hij door de politie werd gezocht, de kleren had gewassen die hij tijdens het ongeval droeg.

Zwaar schuldgevoel

Maar de verdachte voelde zich ook zeer schuldig jegens de nabestaanden van het slachtoffer. Op zijn verzoek

volgde een mediationtraject tussen hem en de nabestaanden. Tijdens die mediation konden de nabestaanden hem onder meer vragen stellen.^[4] Hoewel het gerechtshof waardeerde dat de verdachte deze mogelijkheid voor de nabestaanden had gecreëerd, kende het hiervoor geen strafverlaging toe. Bij dit oordeel was de ernst van de feiten waarvoor de verdachte veroordeeld is doorslaggevend.

In cassatie klaagt de verdachte dat het gerechtshof, in strijd met artikel 51h lid 2 Sv, geen strafverlaging heeft toegekend aan de omstandigheid dat verdachte en nabestaanden een mediationtraject hebben gevolgd. De Hoge Raad verwerpt deze klacht en grijpt het arrest aan om, onder verwijzing naar de parlementaire geschiedenis, op drie onderdelen de reikwijdte van artikel 51 h lid 2 Sv te verduidelijken.

Allereerst overweegt de Hoge Raad dat in het voorschrift van artikel 51h lid 2 Sv staat dat de rechter bij de beslissing over het opleggen van een straf of maatregel acht moet slaan op de overeenkomst tussen (de nabestaanden van) het slachtoffer en de verdachte die als gevolg van bemiddeling of mediation tot stand gekomen is.

Voor de vraag of deze overeenkomst moet doorwerken in de straf of maatregel, moet worden gekeken naar de aard van de bemiddeling en de inhoud van de overeenkomst. De concrete omstandigheden zijn hierin bepalend en algemene regels kunnen volgens de Hoge Raad niet worden gegeven. Wel zal de rechter bij het beoordelen van een straf of maatregel die een schadevergoeding voor het slachtoffer inhoudt, rekening moeten houden met een overeenkomst die een schaderegeling bevat.

Motiveringsplicht voor de rechter?

In de tweede plaats gaat het arrest in op de vraag of artikel 51h lid 2 Sv een motiveringsplicht voor de rechter behelst. De Hoge Raad overweegt dat dit niet zo is. De rechter is niet ambtshalve gehouden om in de motivering er blijk van te geven of en hoe hij acht heeft geslagen op de omstandigheid dat tussen slachtoffer en verdachte in het kader van bemiddeling of mediation een overeenkomst tot stand is gekomen. De rechter moet het wel motiveren als hij afwijkt van een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt van de verdediging of het openbaar ministerie hierover.

In de derde plaats geeft de Hoge Raad duidelijkheid over het begrip ‘bemiddeling’ in artikel 51h lid 2 Sv. In de parlementaire geschiedenis van dit wetsartikel is onderscheid gemaakt tussen ‘schadebemiddeling’ en ‘herstelgesprekken’. In een schadebemiddeling(-sovereenkomst) worden tussen de verdachte en het slachtoffer bindende afspraken gemaakt over vergoeding van de schade.

In een herstelgesprek kan het slachtoffer vragen stellen en de verdachte spijt betuigen, wat kan bijdragen aan de verwerking. De A-G merkt in randnummer 3.7 van haar conclusie (ECLI:NL:PHR:2024:602) op dat in de wettekst van artikel 51h lid 2 Sv geen onderscheid wordt gemaakt tussen beide bemiddelingsvormen, maar dat uit de parlementaire geschiedenis kan worden afgeleid dat deze bepaling vooral toeziet op schadebemiddeling. De Hoge Raad ziet meer ruimte en overweegt dat het wetsartikel ook betrekking heeft ‘op vormen van bemiddeling die niet, of niet alleen, betrekking hebben op een regeling van schade, maar die anderszins tot een overeenkomst leiden.’

Conclusie

De inhoud van dit arrest is misschien niet heel verrassend, maar het de Hoge Raad heeft wel duidelijkheid gegeven over de betekenis van artikel 51h lid 2 Sv. Daarmee heeft het ook steun gegeven aan de ingezette ontwikkeling van mediation in het kader van, of naast het strafrecht. De Hoge Raad heeft geoordeeld dat een rechter van geval tot geval moet beoordelen welke doorwerking een overeenkomst uit een mediationtraject moet hebben in een straf of maatregel.

In ieder geval is expliciet gemaakt, en terecht wat mij betreft, dat deelname aan mediation niet automatisch tot strafverlaging leidt. Ook heeft de Hoge Raad geëxpliciteerd dat overeenkomsten of afspraken die uit herstelgesprekken volgen ook onder de reikwijdte van artikel 51h lid 2 Sv vallen. Dat is een mooie stimulans voor de praktijk om verder invulling te geven aan die herstelgesprekken en in dat verband ook concrete afspraken te maken.

Voetnoten

[1] Rogier Hartendorp is rechter bij de rechtbank Den Haag (team Handel) en bijzonder hoogleraar rechtspleging aan de Universiteit Leiden. Eerder werkte hij onder meer als advocaat. In zijn onderzoek houdt hij zich bezig met het conflicten probleemoplossend vermogen van de rechtspraak en buitengerechtelijke oplossingen voor conflicten.

[2] M.S. Hoekstra, R.R. van Riezen-Den Bak, G. Teeuwen, *Plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken*, Den Haag: WODC 2024, p. 7 (geraadpleegd via: Plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken op 29 januari 2025).

[3] Ibid.

[4] Uit de weergave van het arrest van het gerechtshof Amsterdam kan niet worden afgeleid of het mediationtraject nog tot afspraken heeft geleid.